

Дмитро Лазуткін

Знайомити наших читачів із Дмитром Лазуткіним, напевно, немає особливого сенсу. Варто хіба розповісти про те, що за час, поки він не з'являвся на «знакових» сторінках, у цього поета вийшла нова книжка – «Колядки і вальси». В ній є трохи нових віршів, трохи віршів із попередніх збірок (зокрема, й смолоскипівських «Набитих травою священних корів») і навіть інтерв'ю. А ще в творчості Лазуткіна з'явився громадянський присмак, котрий, на щастя, не перебив традиційний «букет» його поезії...

Реквієм на дощі

ЗА ЗАКОНАМИ МАТЕМАТИКИ
МІНУС ДОЛЯ – НА МІНУС ЧАС...
НЕБО РИДМА РИДАЄ СОЛДАТИКИ
НЕБО РИДМА РИДАЄ ПО ВАС

ХТОСЬ НА МАПІ ЗВІРЯВ МАРШРУТИ
ХТОСЬ ДИВИВСЬ НА ЗІРКИ З ПЕЧЕР...
НЕРОЗКРИТИМИ ПАРАШУТАМИ
РАХУВАТИМУТЬ ВАС ТЕПЕР

ПО РОЗМОКЛІЙ ТРАВІ РОЗКИДАНО
ЗБИТИ СОНЦЯ НЕМОВ БУРШТИН
НИНІ НЕБО РИДАЄ РИДМА
ДИКИМ ПОЛЕМ ГІРЧИТЬ ПОЛИН

БАТЬКІВЩИНА АБО ТЕРИТОРІЯ
КОЖЕН САМ ОБИРАЄ ШЛЯХ
ЗАПІКАЄТЬСЯ КРОВ'Ю ІСТОРІЯ
МОВ У ДЕРЕВО ВХОДИТЬ ЦВЯХ

ВАШІ ХРЕСТИКИ ВАШІ ПРИХИСТКИ
ВАША ПРАВДА ВАШ СУМ І ЩЕМ...
ВІДПОВІДНО ДО ПРАВИЛ БАЛІСТИКИ
ВСЕ РОЗКВІТЛО НІМИМ ВОГНЕМ

ЩЕ ЧЕКАЮТЬ ВАС ЩЕ ВИМОЛЮЮТЬ
ПРОГЛЯДАЮТЬ РЯДКИ НОВИН

І ВИКОЛЮЮТЬ ОЧІ КОЛАМИ
ЦИХ РОЗ'ЯТРЕНИХ УКРАЇН

І НІЧОГО КРИЗЬ СЛЪОЗИ НЕ ВИДНО
І БІЛІЄ НАДТРИСНУТА ВІСЬ...
НИНІ НЕБО РИДАЄ РИДМА
ЗІ СВІЧОК ОПЛИВАЄ ВІСК

ВЖЕ ЗА ВСЕ ПЕРЕД БОГОМ ПРОЦЕНІ
ЛИНУТЬ АНГЕЛИ-ДЕМБЕЛЯ...
ЗАСИНАЙТЕ СПОКІЙНО ХЛОПЧИКИ
ЦЕ НАВІЧНО ВАША ЗЕМЛЯ

Чайки

Не стрибаючи в каламуть,
За вогні вказівних багать,
На Очаків чайки плывуть,
На Очаків чайки летять.

Не розгледити всього здаля
Та просочитися крупний план:
Це була козацька земля,
Тут загинув наш отаман.

Тут Петро говорив Мусі,
Що не любить чужих вітрил,
Косяки крутив на косі
І торкався пташиних крил.

І повз пильний цей часоплин,
Пам'ятаючи кожен вдих,
Сонця стиглого мандарин
Хтось на хвилях гойдав легких.

Тут – хмарин підвісний екран,
І на травах посохла кров
Додає трохи солі в лиман,
Бо напевно знає, що знов

Не стрибаючи в каламуть,
За вогні вказівних багать,
На Очаків чайки плывуть,
На Очаків чайки летять.

У

небо стає ближчим
коли двомісні літаки сідають на воду
у ванкуверській бухті

десятки маленьких залізних джмелів ніби
перемовляються між собою:
я бачив спину китів що вистрибували над
океаном
я витягував сноубордиста з кігтів
ущелини
я розмовляв із вітрилом коли воно зміню-
вало курс

лише ми з тобою нічого не знаємо про
головне
і величезні альбатроси вкрали наш
сніданок
доки ми цілувалися на повалених соснах
вдивляючись у вкриту туманом затоку

птахи розірвали нашу їжу
бо ж не хлібом єдиним

дихає уповільнений час
не тільки картоплею фрі...

втім
вивільнення
може бути продовженням стискання

й татування на твоїй шії
я викреслив кінчиком язика

а потім ми дивилися на грудневих волей-
болісток

тут тепла зима
тож вони такі розпашілі
залишилися лише в кольорових топіках
поскидавши куртки на пісок
і я спостерігав за кожним стрибаючим
м'ячем
притискаючи тебе дужче

так як обіймає сонце хвостик саламандри
так як обіймає хмільний погляд рибалки
пересушені ситі

і курці марихуани сходилися до куців
магнолії
аби дихати дихати дихати
цим холодним океаном у якому всі
відповіді сидять на гачках
наших запитань
цим спокійним вітром
котрий підштовхує острови ближче до
берега

і серйозні китайці намагалися зупинити
час
що просочувався між їхніми паличками
і брунатні вогні виштовхували енотів з
наседжених місць
і на ніжне прохання: як правильно вимо-
вити назву моєї країни
я сказав
ну добре
давай вчитися
перша літера –
ти

СТРАТЕГЕМА СПОГАДУ

Гайда, Пилип. Пройдений шлях: спогади 1892–1952. – К.: Смолоскип, 2014.

Анатолій ДНІСТРОВИЙ

Мемуаристика в українській культурі завжди посідала чільне місце й досить часто була таким собі «летючим голландцем», який міг несподівано з'являтися, сповіщаючи про, здавалося, вже всім відомі речі. Причин такого парадоксу було чимало: якщо почати з головної, то, звісно, це тривала відсутність держави, за наявності якої не одне покоління українських громадян могли би мати повноцінний доступ до всіх без винятку доробків митців, інтелектуалів, науковців, політиків і військових. Відповідно, це зумовило таке тотальне незнання нашим суспільством цілих пластів української інтелектуальної думки, особливо тієї, що не вписувалася у формат комуністично-тоталітарної моделі історії України ХХ століття. Тому сьогодні видавці, науковці, освітяни опинилися в трохи дивній, однак напевно досить шляхетній ситуації, – «повторно» відкривати для нашого суспільства все те, що було століттями напрацьовано в нашій культурі. Не секрет, що пересічним українським громадянам – на рівні прискіпливої реконструкції –

досі не відомі цілі сторінки минулого, які в розвинених країнах доносять до свого суспільства кінематограф, історично-пізнавальні радіо- та телепередачі, не кажучи про книговидавничу галузь.

Якщо відійти від цього «просвітницького» пафосу й говорити по суті, то мемуарний корпус української культури може дати фору національному фікшену, особливо тим текстам, автори яких «заграють із історією», оскільки послуговувався не фантазіями про минуле (як знаємо, фантазії завжди обмежені можливостями й рівнем знань фантазера), а формувалася як *спогад* у ситуації «тут і тепер», який ще не просіявся через ситця істориків, дослідників та інших ретрансляторів колишніх часів.

Цю та інші книжки можна замовити у книгарні «Смолоскип»

Електронна пошта: knyharnia@smoloskyp.org.ua
Телефон: +38 044 425 23 93

«Пройдений шлях: спогади 1892–1952» професора Пилипа Гайди цікаві також тому, що описують історичний час, на опис якого завжди претендували та претендують, окрім украї-

нської, ще декілька національних традицій: передусім – поляки та євреї, а якщо говорити про часи Імперії Габсбургів, то, звісно, й австрійці. В цих культурах мемуари, щоденники, дослідження, що стосуються історії Галичини першої половини ХХ століття, формують окремий потужний сектор історії.

У своїй ідейно-координатній «Передмові» до цього видання професор Ярослав Грицак окреслив політичний ландшафт української культури та суспільства, про який свідчить Пилип Гайда. Справедливо іменуєючи це «галицькою політичною традицією», яка була національною та сильною впродовж ХІХ та початку ХХ століття, він справедливо зазначає про її поступову нівеляцію після розпаду Імперії Габсбургів. Саме в такій атмосфері формувалася світогляд Пилипа Гайди.

Мемуари Гайди дуже важливі мені як романісту, зокрема через свідчення «поведінки» соціальної динаміки, зокрема під впливом різних політичних викликів, якими була сповнена перша половина ХХ століття. Спогади дають можливість об'ємного бачення політичного, культурного, буденного життя Галичини, можливість психологічного відчуття докорінних змін соціальної стратифі-

Проф. Пилип Гайда

ПРОЙДЕНИЙ
ШЛЯХ
спогади

1892–
1952

«СМОЛОСКИП»

кації, які випали на долю Східної Європи після Першої світової війни, падіння дому Габсбургів, після злочинів нацизму та радянського тоталітаризму. Якщо спогади читати під таким прицілом, то вони є співзвучними мемуарам «Вчорашній світ. Спогади європейця» Стефана Цвайґа: моторошній книзі про «золоту добу» Центрально-Східної Європи та політичну катастрофу у вигляді двох світових воєн та нацизму, яка її змела.

Хроніка Гайди дивовижним чином поєднує різні підходи: життєвий спогад і аналітичну рефлексію, яка з'являється у вигляді ненав'язливих коментарів до тих чи інших подій. По суті, це сукупність низки «мікросторій» про різні соціальні середовища, до яких був дотичний автор: гімназія в Тернополі

та інтелектуальне середовище, військові події, навчання у Польщі, нацистська та більшовицька окупації, еміграція.

Зворушливі враження від цієї книги навряд чи можливо передати в скупій рецензії, в якій можливо хіба вказати на смислові координати мемуарів професора Гайди. Говорячи про день теперішній, то варто акцентувати на тому, що такі мемуари, як і низка інших, що досі не перевидані в Україні, здатні посилити не лише фахову цікавість до нашої історії, зокрема істориків. Такі мемуари – це своєрідний «інтернет минулого», з якого можуть черпати інформацію та на основі якого створювати цікаві проекти письменники, медійники, кінотворці.

Можливості дії спогаду на сучасну культуру та на самоідентифікацію суспільства – невичерпні, вони лише посилюють усе найкраще з нашої традиції і дають багатий матеріал для різних форм репрезентації минулого. Якщо такий креативний підхід застосовувати до мемуаристики, то це вже буде не сфера суто читання чи досліджень, а вихід на формат інноваційних форм реконструкції історії – наприклад, як це робить через телеінфографіку у власних документальних фільмах ВВС та «History». За цим майбутнє, яке зробить нашу історію, нашу мемуаристику ще більше затребуваною, навіть на рівні широких прошарків суспільства. □

Все, що ви хотіли знати про Віктора Ющенка, але не мали в кого спитати

Ольга ПОГИНАЙКО

Постать Ющенка по-своєму драматична, а історія його – повчальна. Адже він був хорошим головою Нацбанку, котрий фактично й розбудував його до того вигляду, який знаємо нині, і дуже непоганим прем'єром, від якого почався підйом української економіки, а «скувся» тільки на президентському крислі. Але хто нині пам'ятає про Нацбанк і прем'єрство? Зате про президентський «провтик» всі пам'ятають дуже добре. І про лікарню майбутнього. І про бджіл.

Перше, що в історії третього президента все ще цікавить українців, – хто усе ж таки отруїв Віктора Ющенка? І чому цей «хтось» не сидить у тюрмі? Не буду тягнути лямку, дам відповідь відразу словами самого автора: «Мене вже кілька разів питали журналісти, чи знаю я, хто мене отруїв? Так, я знаю. І він знає, що я знаю».

А тепер, коли основні карти відкрито, можна спокійно повернутися до початку книжки. Отже, структура спогадів хронологічна. Складаються вони з 22 основних розділів, а також передмови, написаної вже під час «другої революції».

Спершу Ющенко описує своє походження та сільське радянське дитинство: за що у радянських таборах сидів його батько та скільки разів тівав із таборів німецьких, або коли і чому його розробляло КДБ,

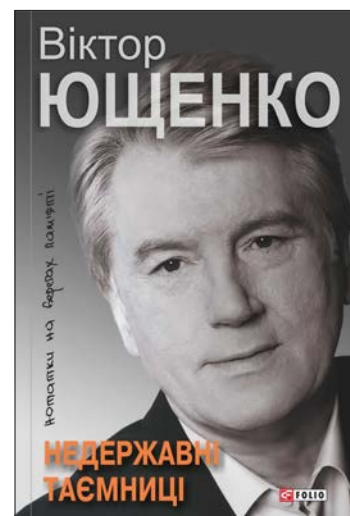
присвоївши псевдо «Хитрий». Ці речі, на перший погляд, мало дотичні до постаті третього президента, тим не менше можуть пояснити його зосередженість, інколи навіть нав'язливу, на окремих історичних подіях. Якщо ви ростете в селі, де 4 магазини і 14 цвинтарів, на значній частині з яких навіть і хрестів нема, тільки «горбки», то рано чи пізно прийдете до запитання, чого ж тих могил так багато.

По розділу присвячені студентським рокам у Тернополі і службі в армії. Описуючи радянське суспільство 1970-х (а це – молодість і моїх батьків теж!) і здобуття незалежності у 1991 році, Віктор Ющенко несподівано дає влучну метафору феномену, над яким так чи інакше ми змушені були замислитися останнім часом: історія розвивається стрибками, роками може тривати застій, а потім

раптово стається ривок, насиченість подіями в цей час – колосальна. Ось цей стрибок він і описує, порівнюючи його зі сходженням гірської лавини: «Історія української Незалежності була подібна до гірської лавини: довгий час у суспільстві тривали малопомітні процеси, формувалися конфлікти пам'яті, накопичувалася критична маса економічних протиріч, і раптом сталося те, що сталося, – за декілька миттєвостей ми побачили зовсім інший історичний краєвид».

І ось початок незалежності, Віктор Ющенко стає головою Національного банку. Перший день роботи, увесь вільний простір приміщення Нацбанку завалений сірими мішками. «У підвалі під усією будівлею був довгий-довгий коридор, там мішки тягнулись у безкінечність. Я запитую: «Що це?» – «Це не проведені платіжні документи». Хто пам'ятає гіперінфляцію 1993–94 років, купони, грошову реформу і введення гривні, читаючи ці розділи, буде мати можливість пригадати і зрозуміти, чому відбувалося так, а не інакше. Хто про це знає тільки з підручників історії (а є вже й таке покоління), має шанс розібратися, що до чого.

Нарешті, «постпомаранчеві» розділи. Чесно кажучи, читати їх для мене було найскладніше. Це єдина частина книжки, в якій я робила вимушені зупинки, відчуваючи, що в мені росте відчуття образи, страху й ненависті водночас і воно ось-ось, на наступній сторінці перейде межу (що ж поробиш, психіка геть розхиталася на революції ©). До кого було це відчуття? Чи до самого Віктора Ющенка? Чи до так часто згадуваної тут Юлії Тимошенко? Чи до нинішнього президента Петра Порошенка, який тут теж неодноразово «світиться»? Складно відповісти. Бо правда полягає в тому, що в розвалі «помаранчевої команди» винні всі, більшою чи меншою мірою. Аналізуючи причини розвалу «помаранчевих», Ющенко на перше місце ставить відсутність, так би мовити, позитивного об'єднаного фактору. Осільки всіх учасників згуртувала постать Кучми і явище «кучмізму», то коли вони зникли, зникла і єдність. «Дух руїни», одним словом. І тут нам усім слід перестати шукати винного в тій невдачі, провести історичні паралелі і за всяку ціну не повторити помилки. Інакше кажучи, якщо Янукович зник, то це не привід починати тягнути воза кожен у своє болото.

Закінчується книжка пафосним підсумковим розділом, що, на думку автора, напевно, мав би пояснити читачеві засади його гуманітарної та історичної політики. У ньому він говорить про єдність української нації, про взаємне прощення бандерівців і комуністів та ще багато правильних речей. Але розділ цей не звучить щиро, принаймні не сприймається так. Найбільшим недоліком книжки Віктора Ющенка є некритичність. Практично ніде, на жодному етапі свого життя, він не критикує власних вчинків, не говорить про провали, тільки досягнення. Тому «Недержавні таємниці» я назвала би такою собі «книжкою-агіткою», її загальний пафос можна описати приблизно так: ось який я був хороший хлопець, а ви всі мене не зрозуміли й не оцінили. □

Пітер Тейлор

Розмови з терористами. Моя подорож від ІРА до Аль-Каїди

Київ: Темпора, 2014. – 512 с.
Ціна: 107,00 грн.

ІРА і Великобританія, Аль-Каїда і Захід – нерівні сили, нетрадиційні методи боротьби. Пітер Тейлор, британський журналіст, детально описує ці конфлікти, намагаючись зрозуміти позиції та філософські засади обох сторін. Методи ведення боротьби, її наслідки і спроби вирішення конфліктів...

Карл Густав Юнг

Архетип і несвідоме: пер. з нім.

Київ: Український письменник, 2014. – 358 с.
Ціна: 84,00 грн.

У назву збірки вибраних праць одного з найвидатніших вчених ХХ століття, «батька» глибинної, аналітичної психології Карла Густава Юнга винесено ключові поняття, що стали наріжними каменями його вчення, яке справило значний вплив, зокрема, на сучасну світову культуру.

Сергій Параджанов і Україна. Збірник статей і документів. Упорядник і редактор Л. І. Брюховецька

Київ: Редакція журналу «Кіно-Театр»; ВД «Ківо-Могиланська академія», 2014. – 288 с.
Ціна: 70,00 грн.

Сергій Параджанов залишив яскравий слід у світовому кіно. Автори книги розглядають своєрідність творчого стилю режисера, тогочасний мистецький контекст, роль образотворчого мистецтва в його режисурі. Ті, кого цікавить доля Параджанова та причини його арешту, зможуть познайомитись із розсекреченими архівами КДБ.

Тері Мартин

Імперія національного врівнювання: нації та націоналізм у Радянському союзі (1923–1939 роки)

Київ: Критика, 2012.
Ціна: 84,00 грн.

Монографія професора Гарвардського університету Тері Мартіна, опублікована 2001 року, підважила усталені уявлення про національну політику більшовиків і спричинила бурхливі дискусії довкола цілком нової візії сталінського СРСР як специфічної політичної системи, зіпертої водночас як на соціалістичних, так і націоналістичних засадах.

Лусі Мод Монтгомері

Емілі виростає: пер. О. Бурячівський

Львів: Свічадо, 2014. – 360 с.
Ціна: 65,00 грн.

У цій книзі читач знайде продовження історії про дівчину на ім'я Емілі. Вона подорослішала і тепер мусить покинути Місячний Серп, який став їй любов'ю рідною домівкою. Емілі переїжджає на навчання у школу в Шрусбері. Тут її чекають нові зустрічі, радощі і переживання, успіхи й невдачі.

Українська авангардна поезія (1910–1930-ті роки): антологія; упорядники О. Коцарев, Ю. Стахівська

Київ: Смолоскип, 2014. – 816 с.
Ціна: 75,00 грн.

Пропонуємо увазі читачів унікальну антологію української авангардної поезії 1910–1930 років. На даний момент це, вочевидь, найповніше її зібрання. У цій книжці зібрано поезії понад сорока поетів різних авангардних настроїв: як добре відомих, так і зовсім не знамих чи забутих авторів.

Лілі Хайд

Омріяний край: пер. з англ. Лукії Зурнаджи

Київ: Дуліби, 2014. – 240 с.
Ціна: 65,00 грн.

Роман британської письменниці Лілі Хайд – це щемлива і водночас світла оповідь, яка ведеться від імені кримськотатарської дівчинки Сафі. Разом з батьками, дідусем та бабусею вона повертається на ту землю, яку з дитинства вимріяла, уявляючи її як рай, але замість нього вона зіткнулася з жорсткою постсовковою реальністю.

Крістіна Бердинських

Єлюди

Київ: Брайт Стар Паблішинг, 2014. – 184 с.
Ціна: 40,00 грн.

Ця книжка – блог-щоденник з Інтернету, який автор розпочала під час Євромайдану. У щоденнику «Єлюди» ви зустрінете записи про смерть і поранення, біль і сум, але також про взаємодопомогу, силу й мужність, натхнення і любов.

Ці та багато інших книжок українською мовою можна придбати у книгарні «Смолоскип» за адресою: Київ, вулиця Межигірська, 21 (поруч зі станцією метро «Контрактова площа»)

Будемо вдячні Вам за надіслану інформацію про події громадсько-політичного та культурного життя молоді

Думки авторів публікацій у «Смолоскипі України» не завжди збігаються з точкою зору редакції

«Смолоскип України»
Щомісячний часопис
творчої молоді України

Засновник – видавництво «Смолоскип»

Свідоцтво про реєстрацію
КВ № 2032 від 17.06.96 р.

Голова редколегії:
Олег Коцарев
Редакційна колегія:
Петро Вознюк,
Ростислав Семків

E-mail: mbf.smoloskyp@gmail.com, http://www.smoloskyp.org.ua
E-mail книгарні «Смолоскип»: knyharnia@smoloskyp.org.ua

Адреса редакції:
Видавництво «Смолоскип»
04071, Київ, вул. Межигірська, 21
☎ (044) 425-23-93
☎ і факс: (044) 463-78-52

Віддруковано в
ТОВ ПК «Інтерекспресдрук»
м. Київ, вул. Сім'ї Сосніних, 3

Замовлення № 1098
Тираж 1500 прим.